

Norgga Boazosápmelaččaid Riikkasearvi
Norske Reindrifsamers Landsforbund
Nørjen Båatsoesaemiej Rijkkesaervie
Sami Reindeer Herders' Association of Norway

NRLs KRAV TIL REINDRIFSAVTALE 2016 – 2017

Grønnegt. 23, Pb. 508, N-9255 Tromsø
Org. nr.: 971 436 204

Telefon: 77 69 68 20 / Mobil: 97649571
E-post: nrl@nrl-nbr.no

Innhold

1. INNLEDNING	5
1.1 Grunnlaget for forhandlingene	5
1.2 Reindriftspolitikken utvikling og konsekvenser for siida og báikedoallu	6
1.3 Et reindrifftsamisk perspektiv på økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft	8
1.4 Utfordringer og virkemiddelbruk.....	9
1.5 Underforbruk i reindrifftsavtalen 2015-2016	10
2. TILTAK FOR Å SIKRE REINDRIFTEN SOM EN ØKOLOGISK BÆREKRAFTIG NÆRING.....	10
2.1 Reintallstilpasning.....	10
2.2 Forutsigbar og stabil arealsituasjon, herunder Nussir-saken	11
2.3 Reindriffts rettigheter og krav om nedsettelse av nytt lovutvalg.....	15
2.4 Motorisert ferdsel i utmark	15
2.5 Norsk-svensk reinbeitekonvensjon.....	16
2.6 Status for Samerettsutvalget II	16
3. TILTAK FOR Å SIKRE REINDRIFTEN SOM EN ØKONOMISK BÆREKRAFTIG NÆRING.....	17
3.1 Reindriffts rett til medvirkning og innflytelse i forvaltningen	17
3.2 Slakte- og mottakssituasjonen.....	17
3.3 Sikre gode rammevilkår for reindrifftsungdommen	18
3.4 Syke- og avløserordning.....	19
3.5 Rovviltsituasjonen.....	20
3.6 Reinpåkørsel på jernbane	21
3.7 Inntektsheving og andre tiltak	21
3.8 Avgifter	21
4. TILTAK FOR Å SIKRE REINDRIFTEN SOM EN KULTURELT BÆREKRAFTIG NÆRING.....	22
4.1 Sikring av reindriffts familiestrukturer i reindrifften.....	23
4.2 Generasjonsovergangsordninger.....	23
4.3 Styrking av den familiebaserte reindrifften, herunder kvinners rolle	24
4.4 Forskning og utvikling	25
4.5 Lærings- og omsorgsbaserte tjenester i reindrifften	25
5. FORVENTNINGER TIL FORHANDLINGSRESULTATET	25
6. NRLS KRAV TIL ØKONOMISKE TILTAK	26
6.1 Økonomisk ramme	26

6.2 Utviklings - og investeringstiltak	27
6.3 Generelle vilkår for å få tilskudd	30
7. KOSTNADSENKEDE OG DIREKTE TILSKUDD	30
7.1 Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag	30
7.2 Distriktstilskudd	31
7.3 Produksjonspremie	32
7.4 Kalveslaktetilskudd	32
7.5 Ektefelle – samboertillegg	32
7.6 Driftstilskudd til sideordnet rekrutteringsandel	32
7.7 Frakttilskudd	33
7.8 Velferdsordninger (medlemsavgift til Folketrygden)	33
7.9 Organisasjonstilskudd	33
8. SAKER UTENFOR REINDRIFTSAVTALENS ØKONOMISKE RAMMER.....	33
8.1 Endring av reindriftsloven.....	33
8.2 SRU II.....	34
8.3 Fastsettelse av rettighetsgrenser innenfor vinterbeiteområdene i Finnmark	35
8.4 Absolutte kriterier for fastsetting av reintall for distrikt og siida.....	35
8.5 Reinpåkørsler på jernbane.....	36
8.6 Tollfritak for reinfør	36
8.7 Pramming.....	36
8.8 Slakteavfall.....	36
8.9 Kunnskapsgrunnlag ved inngrep i reinbeiteområder	38
8.10 Reintallstilpasning.....	38
8.11 Eiendomsskatt for infrastruktur og eiendom i reindriften	40
9. SAMLET KRAV TIL REINDRIFTSAVTALE 2016 – 2017	41

1. INNLEDNING

Norske Reindriftssamers Landsforbund (NRL) fremmer med dette krav om totalramme og fordeling for avtaleperioden 2016-2017. Kravet danner grunnlag for forhandlinger med Landbruks- og matdepartementet.

1.1 Grunnlaget for forhandlingene

I 1976 inngikk Staten ved Landbruksdepartementet og reindriftsnæringen v/NRL, en egen hovedavtale for reindriftsnæringen som senere ble revidert den 26.02.93. I følge hovedavtalen skal partene føre forhandlinger om en løpende reindriftsavtale med tiltak som tar sikte på en utvikling av reindriftsnæringen i samsvar med omforente mål og retningslinjer for reindriftspolitikken.

I henhold til hovedavtalen skal partene forhandle om tiltak som omfatter økonomiske virkemidler. Partene kan også kreve forhandlinger om faglige, sosiale, organisasjonsmessige og andre spørsmål av betydning for en utvikling av næringen mot de mål som er fastsatt for reindriftspolitikken.

Reindriften er det viktigste materielle grunnlaget for samisk kultur og samfunnsliv, og nyter vern etter Grunnloven § 108. For at reindriften som en spesifikk samisk næring og urfolksnæring skal kunne ivareta og styrke samisk kultur og bidra til samfunnsutvikling, må næringen gis gode rammevilkår som tilrettelegger for en utvikling i tråd med tradisjonell reindriftsutøvelse og verdigrunnlag. I dette perspektivet innehar staten en forpliktelse til å sikre reindriften som urfolksnæring i henhold til internasjonale konvensjoner, herunder *FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter* artikkel 27, og *ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater* samt *FNs Erklæring om urfolks rettigheter av 2007* og sluttdokument fra *The World Conference on Indigenous Peoples* av 22. - 23. september 2014.

NRL legger til grunn at dagens reindriftspolitikken bygger på to perspektiver, med en *næringspolitisk produksjonsverdi* på den ene siden, og en *samepolitisk kulturverdi* på den andre. NRL legger til grunn at reindriften skal utvikles på næringens egne premisser, der målet er å oppnå en kulturelt, økologisk og økonomisk bærekraftig næring. I dette ligger det at reindriften på et selvstendig grunnlag skal kunne definere

innholdet i bærekraftsbegrepene, og hvor Staten skal bidra til å skape forutsigbare rammebetingelser som utøverne av reindriften kan forholde seg til.

1.2 Reindriftspolitikken utvikling og konsekvenser for siida og báikedoallu

NRL viser til at den statlige reindriftspolitikken over flere år har hatt et ensidig fokus på reindriften som kjøttprodusent og reintallstilpasningen i Vest-Finnmark. For statens del har reintall blitt et avgjørende element i måloppnåelsen av en økologisk bærekraftig reindrift, noe som har ført til at ordninger som sikrer overføring av kulturelle verdier og kunnskaper gradvis har blitt faset ut av reindrifftsavtalen. Dette er i all hovedsak sosiale ordninger som i særlig grad har berørt siida og *báikedoallu*¹ - den familiebaserte reindriften. En slik prioritering står i sterk motstrid til formålsparagrafen i reindrifftsloven og i Hovedavtalen for reindrift. NRL mener at *báikedoallu* er et bærende element i reindriften, og utgjør en viktig del av den kulturelle bærekraften. For å ivareta dette, må det sikres ordninger gjennom reindrifftsavtalen på tvers av departementenes sektoransvar.

Fokuset på reintallstilpasningen har bidratt til at avtalemidlene i stor grad har blitt prioritert til tiltak innenfor dette området. I dag registrerer vi at arbeidet med reintallsreduksjonen er kommet godt i gang, og mange av distriktene har oppnådd det øvre fastsatte reintall. NRL mener derfor at tiden er kommet for å begynne å se på andre viktige innsatsområder.

Dette gjelder blant annet i forhold til eldres situasjon, kvinners rolle knyttet til ivaretagelse og bearbeidelse av biprodukter av rein, utnyttning av alle reinens ressurser i matproduksjon og ikke minst overføring av tradisjonelle kunnskaper til barn som et viktig ledd i rekruttering. I denne sammenheng vil NRL spesielt vise til at rekrutteringen til næringen må prioriteres.

Reindriften har behov for ung og kompetent arbeidskraft. Det kreves konkrete virkemidler for å stimulere ungdom til å velge reindrift og samtidig bidra til å unngå

¹Arbeidsoppgavene i *báikedoallu* inneholder blant annet overføring av tradisjonelle kunnskaper til barn og unge, bearbeidelse av biprodukter av rein til duodji, ervervelse av råvarer til matproduksjon og matlaging m.m

at distrikter kommer i en situasjon hvor de mangler kulturell kontinuitet og reindriftskompetanse. NRL har over flere år stilt krav om at denne ordningen må følges opp i forhold til virkemiddelordningene i reindriftsavtalen.

NRL viser til at mange av dagens reindriftskvinner jobber utenfor reindriften. Dette skyldes ikke bare den generelle samfunnsutviklingen, men er også et resultat av den reindriftpolitikk som har vært ført over flere år. Kvinner besitter verdifulle tradisjonskunnskaper som står i fare for å forsvinne, og derved innvirke på rekrutteringen og opplæring av unge til næringa. Den tidligere modellen for kunnskapsoverføring fra mor til barn bør derfor innføres igjen, og gjelde overføring av kunnskaper fra kvinner til barn og ungdom innenfor reinbeitedistriktet. Skolen som institusjon har ikke de kunnskaper og muligheter for formidling som familien og slekten har, verken i forhold til forfedrenes liv i reindriften eller om dyr og natur.

For at flere kvinner skal få muligheten til å delta i reindriften, er det fortsatt viktig å holde fokus på virkemidler som kan bidra til å bedre denne situasjonen og dermed også styrke *báikedoallu*. Reindriftskvinnenes kunnskaper om samisk barneoppdragelse, læringsformer og kulturelle overføringer når det gjelder *duodji*, samiske mattradisjoner m.m. har gjennom tidene vært hjørnesteinene i den reindriftsamiske kulturen.

En annen ordning som bør ses på, er frikjøpsordning for kvinner slik at de kan delta i reindriften i de arbeidsintensive periodene. De fleste reindriftskvinner sparer opp ferie for å kunne delta i blant annet kalvemerking, slakt-og reinskilling. Ferie med lønn er en viktig velferdsordning i Norge. Ved å bruke ferien til arbeid i reindriften har ikke disse kvinnene reell ferie. Reindriftskvinner bør heller ikke måtte velge mellom å bruke denne velferdsordningen til å ta seg inn igjen fra jobb og mellom å bidra i reindriftnæringen. Dersom kvinner velger å bruke ferien til annet enn reindriftsrelatert arbeid vil dette kunne få konsekvenser for *báikedoallu*. En frikjøpsordning vil sikre at kvinner kan delta i reindriften og bidra til barn og unge får delta og lære den nødvendige kunnskapen som trengs for å jobbe i næringen i voksen alder. NRL mener det er på tide å utrede muligheten for å få på plass en slik

ordning, og ber om at avtalepartene drøfter nedsettelse av et utvalg som skal fremme forslag hvordan en slik ordning kan organiseres og praktiseres.

NRL mener at utviklingsprogrammet for jordbruk og reindrift må prioritere ordninger som kan støtte opp under kvinner som har gode prosjekter. I forhold til dette programmet må det igangsettes utviklingsprosjekter som tar utgangspunkt i kvinners tradisjonelle kunnskaper, som styrker kunnskapsoverføring og som bidrar til kvinner som ønsker det får større del av verdiskapingen. Også ordninger under RUF må i større grad innrettes slik at flere kvinner kan nyttiggjøre seg de økonomiske ordningene, enten det er til kompetanseutvikling eller reindriftstiltak som er tilpasset kvinner.

NRL mener at reindriftspolitikken må ta utgangspunkt i reindriftens egne kunnskaper og tradisjoner. Den samiske reindriften har ulike utfordringer alt etter hvilke områder man befinner seg i. Dette må i større grad tas hensyn til ved utformingen av reindriftspolitikken.

1.3 Et reindriftsamisk perspektiv på økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft

Bærekraftsbegrepet er sammensatt av faktorene økologi, økonomi og kultur, og er en målsetning som ble lagt til grunn i St.meld. nr. 28 (1991-1992) og som har dannet grunnlaget for reindriftspolitikken. NRL har tilsluttet seg disse målene, men har ikke på eget grunnlag definert innholdet i bærekraftsbegrepet. For at reindriftspolitikken skal ha en positiv og framtidsrettet utvikling, vil det være avgjørende at reindriften selv er premissleverandør for innholdet i bærekraftsbegrepet.

Som et utgangspunkt for NRLs syn, utgjør kulturell, økologisk og økonomisk bærekraft tre uløselig sammenknyttede stolper for reindriftspolitikken. Dersom en av stolpene fjernes, vil de to andre falle sammen. For å eksemplifisere dette på en svært forenklet måte, kan man si at reindriftens kulturelle bærekraft avhenger av et økonomisk grunnlag i form av en reinflokk, og et økologisk grunnlag i form av forutsigbare og stabile beitearealer. En hierarkisk forståelse av bærekraftbegrepet,

eller hvor ett av disse elementene fjernes, vil bidra til å underkjenne at økologi, økonomi og kultur virker inn på hverandre og henger tett sammen.

I utformingen av reindriftspolitikken må det skapes en felles forståelse av det komplekse samspillet mellom økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft som en grunnleggende premiss. Dette kan illustreres ved å vise til Riksrevisjonens undersøkelse av bærekraftig bruk av reinbeiteressursene i Finnmark (Dokument nr. 3:12 (2003–2004)), hvor det påpekes at en *felles forståelse* av hvilke mål som ligger til grunn for reindriftspolitikken, er en forutsetning for at Landbruks- og matdepartementet, Statens Reindriftsforvaltning, Reindriftsstyret, NRL, reindriftsnæringene og andre aktører kan bidra til måloppnåelse.

I avtalesammenheng er NRL opptatt av at reindriftsnæringen gis rammebetingelser som kan gjøre det mulig å oppnå målene om en økonomisk, økologisk og kulturelt bærekraftig reindrift innenfor de ulike reinbeiteområdene.

Reindriften som næring er sammensatt av flere elementer, som grovt sett omfatter *produksjonssystemet* på den ene siden og *forvaltningen* på den andre. De viktigste elementene i produksjonssystemet er naturressurser, reinen, reieneiere og teknologi på den ene side, og på den andre side hvordan forvaltningen og dens ulike organer greier å legge til rette for bevaring og videreutvikling av reindriftens egenart samt sikring av reindriftens beitearealer.

1.4 utfordringer og virkemiddelbruk

Reindriftens utfordringer, sett fra *reindriftens ståsted*, oppleves i mange tilfeller ganske annerledes enn fra statens ståsted. Med to ulike utgangspunkter, kan det i avtalesammenheng være utfordrende å skape en felles forståelse av hvilke virkemidler som vil være mest tjenlig for næringen. NRL er opptatt av at forhandlingene skal skje mellom to likeverdige parter, hvor reindriftens utfordringer, sett fra næringens eget ståsted, også skal ha sine avtrykk i avtalen.

NRL er også opptatt av at avtalen skal være et verktøy til å videreutvikle den tradisjonelle reindriften, der målet er å legge til rette for en positiv og framtidsrettet

næring i alle deler av landet. NRL er opptatt av at reindrifftsavtalen må være forutsigbar fra år til år.

1.5 Underforbruk i reindrifftsavtalen 2015-2016

NRL ber statens forhandlingsutvalg redegjøre for forbruk av avtalemidlene for avtaleåret 2015-2016. Om det foreligger et underforbruk av avtalerammen for 2015-2016 ber NRL om at disse overføres avtalen for 2016-2017 og brukes til infrastrukturtiltak i reindrifften. Dette for å gjøre reindrifften bedre rustet til å takle de utfordringer som følger av de endrede driftsforhold man har hatt de siste årene.

2. TILTAK FOR Å SIKRE REINDRIFTEN SOM EN ØKOLOGISK BÆREKRAFTIG NÆRING

En økologisk bærekraftig reindrift avhenger av balanse mellom reintall og beiteressurser på den ene siden, og en forutsigbar og stabil arealsituasjon på den andre.

2.1 Reintallstilpasning

Reintallet er i mange sammenhenger blitt fremhevet som den viktigste faktoren for økologisk bærekraft. I Innst. S. nr. 222 (2005–2006) framgår det at reintallet må reguleres slik at det er i samsvar med ressursgrunnlaget. NRL mener at det er viktig med balanse mellom reintall og ressursgrunnlaget, og at reintallet må reguleres i de områder hvor dette er for høyt.

NRL vil imidlertid understreke at den økologiske bærekraften ikke bare handler om et balansert reintall, men forutsetter også tilgang til stabile og forutsigbare beitearealer. I denne sammenhengen må det foretas en kritisk vurdering av de kumulative effektene av samfunnsutviklingen i reinbeiteområdene og hvilke tiltak som må iverksettes for å stoppe den negative utviklingen man har hatt de siste årene. Samfunnsutviklingen fører til at reindrifften beitearealer innskrenkes og at reinen reduserer bruken av områder med forstyrrelser, samtidig som statlige myndigheter utøver press på næringen om å redusere reintallet. NRL vil på generelt grunnlag understreke at det *ikke* er reindrifften ansvar å stadig måtte tilpasse flokken til arealer

som år for år blir redusert og stadig mer fragmentert som følge av inngrep og forstyrrelser.

Målsetningen om et stabilt reintall, vil forutsette at det etableres ordninger som stimulerer til avvikling. Dette kan gjøres ved at det utenfor avtalens rammer avsettes midler til ordninger som sikrer et økonomisk grunnlag for de som ønsker å slutte i næringen. I denne sammenheng bør det foretas en kartlegging av hvor mange som ønsker å avvikle dersom de økonomiske forutsetningene skulle ligge til rette for det.

Slike ordninger bør inneholde en engangssum til den som avvikler, samt en sum pr. rein som slaktes. De som avvikler sin drift etter denne ordningen skal ikke ha mulighet til å starte opp igjen.

Videre er NRL opptatt av at ungdommer i etableringsfasen ikke skal berøres av en eventuell ny reintallsreduksjon i Finnmark.

NRL vil understreke betydningen av å få etablert rettighetsgrenser innenfor de områder hvor disse mangler. For å ivareta siidaenes rettsikkerhet, er det ved gjennomføringen av dette arbeidet helt avgjørende at deres rettigheter blir kartlagt og ivaretatt på en best mulig måte. Slik vil man unngå lange og dyre rettsprosesser, eller at siidaer mister sine rettigheter fordi de ikke har økonomi til å bringe saken inn for domstolene.

NRL viser til arbeidet i jordskiftegruppen, og har forventninger om at dette arbeidet vil bli viktig i fastsettingen av disse grensene. Fastsettelse av siidagrenser vil være en viktig faktor for å oppnå et stabilt reintall, samt bidra til forutsigbarhet for siidaene.

NRL ønsker en drøftelse under årets reindriftsforhandlinger om absolutte kriterier for fastsetting av nytt reintall i de distrikter som søker om det.

2.2 Forutsigbar og stabil arealsituasjon, herunder Nussir-saken

Arealinngrep utgjør pr. i dag den største trusselen mot reindriften, og statlige myndigheter bidrar i stor grad til å øke dette presset.

I november 2014 la Regjeringen fram en statusrapport for nordområdene som utgjør et steg videre i nordområdesatsingen. Her ble det bebudet en offensiv satsing på

natur- og energiresurser, med et spesielt fokus på mineralutvinning og petroleum. Målet er å øke kartlegging av mineralressursene og legge til rette for landbasert næringsutvikling i reinbeiteområdene. Dette står i sterk kontrast til en helhetlig ressursforvaltning som gir beskyttelse av grunnlaget for urfolks næringer, språk, kultur og tradisjonskunnskaper.

NRL viser til tillatelsen som er gitt til gruvevirksomhet i Nussir og Ulveryggen. NRL mener tillatelsen utgjør et klart brudd på folkerettslige prinsipper og urfolksretten, herunder retten til å gi et fritt og forhåndsinformert samtykke ved tiltak eller planer som berører urfolksområder slik Norge har vært med på å vedta i FNs sluttdokument fra 2014, som bekrefter innholdet i FNs erklæring om urfolksrettigheter (Urfolksdeklarasjonen).

FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP) artikkel 27 har en særlig viktig betydning for reindriften i forhold til å sikre dens tradisjonelle næringsutøvelse og retten til å kunne bruke de landområdene og naturressursene som har dannet grunnlaget for deres levevei. Norge er forpliktet til å legge forholdene til rette for at reindriften kan sikre og utvikle sin kultur. SP artikkel 27 innebærer videre en forpliktelse for Norge til å forvalte naturressursene på en slik måte at reindriftens rett til nærings- og kulturutøvelse ikke blir umuliggjort. Dette innebærer at det er en terskel for hvilke inngrep som er lovlige, og at terskelen utvilsomt er overskredet dersom inngrepet røkter ved grunnlaget for reindriftskulturen. Nussir-saken er et klart eksempel på et slikt tilfelle fordi dette er et inngrep som isolert sett ikke bare er en krenkelse av reindriftsretten, men som på sikt også vil innebære en nektelse av retten til kulturutøvelse. Ved å se alle inngrep i berørte reinbeitedistrikt i et samlet perspektiv, vil antakelig gruve drift allerede ved oppstart kunne innebære en nektelse av reindriftsutøvelsen.

I tillegg til gruve drift, kommer utbygginger til energiformål, infrastruktur, fritidsformål m.m. Med dette som bakgrunn mener NRL det er bekymringsfullt når Regjeringen i tillegg vil avvikle «inngrepsfrie verneområder» som verktøy i

arealpolitikken. NRL mener at disse tiltak vil gå på bekostning av behovet for vern av reinbeiteområder.

NRL vil understreke at tilgang til arealer er en absolutt forutsetning for at næringen skal kunne fortsette med den nomadiske driftsformen. I flere lover er det nå etablert en rekke nye verktøy som legger til rette for å følge opp nasjonale mål om å sikre det materielle grunnlaget for den samiske reindriften. Reindriften er regulert gjennom reindriftsloven. Loven konstituerer ikke reindriftsretten, men gir en nærmere definisjon av innholdet i disse rettighetene, samt en regulering og styring av utøvelsen. NRL vil fremheve at dette innebærer at reindriftenes rettsstilling ikke er uttømmende regulert gjennom reindriftsloven, men må suppleres med rettigheter ervervet gjennom sedvane, alders tids bruk m.m.

Effekten av utbygginger er ofte påvisbar på flere kilometers avstand fra inngrepet/forstyrrelseskilden. Dette gjør bl.a. at reinen får færre valgmuligheter med hensyn til beitevekster, og dermed tvinges til å beite på mindre næringsviktige planter. For det første får dette store konsekvenser for reinens vekst og kondisjon. For det andre kan dette føre til overbeskatning av de viktige lavmattene ved at reinen må kompensere for dårlig beiteopptak i barmarksperioden. For det tredje fører dette til at reindriften blir påført ytterligere kostnader som følge av merarbeid.

NRL har en sterk bekymring for at de fleste distrikter både mangler kapasitet og kompetanse til å representere sine interesser overfor arealinngrep. Det er derfor nødvendig å ha et kompetent apparat som kan bistå reinbeitedistrikter og siidaandelsinnehavere i de ulike sakene, samt bidra med kunnskapsoppbygging i næringen. NRL er fortsatt av den oppfatning, at etableringen av Stiftelsen Protect Sápmi er et steg i riktig retning, og at det på sikt kan utvikles til å bli ett (eller flere) kompetansesentre som kan yte hjelp til reieneiere, og være et bindeledd mellom næringen og tiltakshavere. NRL mener derfor at det skal åpnes for at Protect Sápmi kan ytes støtte over RUF.

NRL vil vise til at det pr. i dag foreligger flere hundre forskningsrapporter som dokumenterer reinens unnvikelsesatferd ved inngrep. Disse rapportene er utarbeidet

av mange ulike forskere og forskningsinstitusjoner, og majoriteten av disse studiene er gjort i Canada, Alaska, Finland, Norge og Russland. Felles for disse studiene er at de dokumenterer samme overgripende resultat med hensyn til effekten av forstyrrelser, og at det gjelder uavhengig om det er snakk om villrein eller tamrein. NRL vil understreke at dersom et vitenskapelig materiale skal kunne aksepteres, må kravene til saklighet, objektivitet og balanse være oppfylt. Dette er ikke alltid tilfellet. I forbindelse med NaturRestaurering AS rapport «*Kunnskapsstatus for effekter av vindkraftverk og kraftledninger på vill- og tamrein*», ble Prof. Öje Danell engasjert av berørte reinbeitedistrikt til å foreta en granskning av dokumentet med utgangspunkt i aktuelle vitenskapelige kunnskaper om effekter ved forstyrrelser av rein. Danell slår klart og entydig fast at Kunnskapsoversikten ikke kan anvendes som grunnlag for utbygginger i reinbeiteland. Rapporten oppfyller ikke de nødvendige krav til objektivitet og saklighet, og avspeiler heller ikke det kunnskapsgrunnlag som er innenfor dette forskningsområdet på en korrekt og riktig måte. Rapporten avviker også sterkt fra reindriftens egne kunnskaper om effekter av inngrep.

NRL kan *ikke* akseptere at «studier» som er finansiert gjennom engasjement fra kommersielle foretak eller interesseorganer blir lagt til grunn i utbyggingssaker. Danell beskriver dette som «Merchants of doubt» der målet er å skape tvil og fornektelse av vitenskapelige og veldokumenterte kunnskaper til fordel for oppdragsgivers interesser. NRL ser svært alvorlig på at både rettssystemet og beslutningsorganer har begynt å legge den kunnskapsstatus som Naturrestaurering AS representerer til grunn i sine avgjørelser. Om dette fortsetter, vil det være fritt frem for nye tiltak i reinbeiteområdene. Dette er en situasjon som er svært alvorlig og som det må gjøres noe med. NRL vil derfor be om et møte med NVE for å legge frem vårt syn på saken. Avtalepartene må også drøfte situasjonen og se på muligheten for hva som kan gjøres for at riktig kunnskapsstatus legges til grunn i saker som berører reindriftens arealer.

2.3 Reindrifens rettigheter og krav om nedsettelse av nytt lovutvalg

Retten til å drive reindrift er tuftet på et selvstendig rettsgrunnlag, noe som blant annet innebærer at rettighetene ikke er uttømmende regulert i reindrifensloven.

Under siste lovrevisjon, ble det lagt til grunn at de deler av reindrifensloven som ikke ble revidert i denne omgangen, skulle snarlig gjennomgås. Nå har loven virket i 8 år uten at dette har blitt gjort. NRL mener det er på tide å nedsette en reindrifenslovskommisjon som skal foreta en helhetlig gjennomgang av reindrifenslovgivningen.

Fra næringens side, råder det en oppfatning om at loven har bidratt til å endre det tradisjonelle samiske siidasystemet i negativ retning, blant annet ved at denne:

- er i ferd med å rokke ved reindrifens tradisjonelle struktur som en familiebasert næring
- har bidratt til indre uro ved at siidaandelssystemet favoriserer og forskjellsbehandler reineiere
- hindrer prosessen med reintallstilpasning ved at den interne myndigheten er gitt på siidaandelsnivå og ikke siidanivå
- har negative konsekvenser for rekrutteringen av ungdom og kvinners stilling i næringen
- er utformet på en slik måte at man ikke oppnår målsettingen med bærekraftig reindrift slik også Riksrevisjonen påpeker.

NRL forventer at disse temaene også tas opp i ny stortingsmelding om reindrift.

2.4 Motorisert ferdsel i utmark

I likhet med fysiske inngrep, utgjør også motorisert ferdsel innenfor reinbeitedistriktene et inngrep. Konsekvensene av de forstyrrelser som motorisert ferdsel fører med seg, krever at distriktene har avgitt et forhåndsinformert samtykke. Dette prinsippet gjelder uavhengig av loven, så lenge tiltaket berører reindrifensutøvelsen direkte.

2.5 Norsk-svensk reinbeitekonvensjon

NRL mener at reinbeitekonvensjonen må ratifiseres så snart som mulig. Situasjonen i dag medfører uklare forhold om den grenseoverskridende reindrift, med påfølgende store problemer for vinterbeitesituasjonen for berørte reinbeitedistrikter på norsk side. NRL vil fortsatt oppfordre statlige myndigheter til aktivt å jobbe for en snarlig løsning i saken. Det forutsettes at det avsettes midler over reindrifftsavtalen til føring og andre tiltak i påvente av at konvensjonen blir ratifisert. NRL vil også be om at avtalepartene setter ned et utvalg som skal utrede mulighetene for å finne alternativer/supplerende beiter for den norske reindriften som er berørt av grenseoverskridende reindrift. I den forbindelse vil det være aktuelt å se på rapporten fra kompensasjonsutvalget.

NRL ber om en orientering om status i saken med ny konvensjon.

2.6 Status for Samerettsutvalget II

Samerettsutvalget II sluttførte sitt arbeid i 2007, og NRL vil derfor etterspørre status for videreføring av dette arbeidet. Videreføring av arbeidet med slutføring av de forslag som SRU II kom med er noe som NRL har etterlyst gjentatte ganger uten at noe har skjedd i saken. NRL har særlig argumentert for behovet for å endre de rigide reglene for erstatningsansvar som reindriften er pålagt gjennom eksisterende reindrifftslov og som gir reindrifftsutøvere et objektivt erstatningsansvar uten hensyn til skyld om rein gjør skade. Dette en bestemmelse som har fulgt reindriften nesten uforandret i ordlyd siden innføring av den første loven som skulle regulere reindriften. Bestemmelsen har ført til vesentlig skade og ulempe for reindriften og har også vært til hinder for løsninger som kan forebygge konflikter mellom reindriften og annen tradisjonell næring. I 2016 må denne bestemmelsen etter vår mening karakteriseres som direkte diskriminering av vår næring og som uverdigg for Norge som rettsstat. NRL vil i løpet av forhandlingene om reindrifftsavtale 2016/2017 be om at regjeringen ved Statens forhandlingsutvalg avklarer om det er regjeringens politikk at denne situasjonen skal vedvare, eller om regjeringen snarlig ønsker å gjøre noe med den uverdige situasjon som bestemmelsen medfører.

3. TILTAK FOR Å SIKRE REINDRIFTEN SOM EN ØKONOMISK BÆREKRAFTIG NÆRING

En økonomisk bærekraftig reindrift er sammensatt av flere elementer og forutsetter blant annet:

- god produktivitet og markedstilgang
- kostnadseffektivitet
- kunnskapsbasert forvaltning av reindriften
- stabile og forutsigbare beiteressurser
- kunnskapsbasert rovviltforvaltning der hensynet til reindriften inngår
- gode avgifts- og tilskuddsordninger
- god pris for de produkter som reindriften leverer
- gode økonomiske ordninger for de som avvikler sin reindrift
- bedre utnyttelse av biprodukter

3.1 Reindriftenes rett til medvirkning og innflytelse i forvaltningen

NRL mener prøveordningen med servicekontor som har vært gjennomført i Troms og nå skal etableres i Nord-Trøndelag, under forutsetning av finansiering, må etableres som en fast ordning for alle reinbeiteområder. Dette er en forutsetning for god saksfremstilling og saksbehandling. Avtalepartene må også finne fast finansiering slik at dette kan bli en permanent ordning i alle reinbeiteområdene.

NRL mener fortsatt at aktører med forvaltningsmessig ansvar for reindriftnæringen og reinbeiteområder, må ha god reindriftsfaglig kunnskap og forståelse for reindriftskulturen, samtidig som de behersker reindriftnæringens fagspråk og fagtermer. Dette gjelder særlig fylkesmannsembetene.

3.2 Slakte- og mottakssituasjonen

NRL er tilfreds med at det er innført ny forskrift for privatslakt. NRL viser til at Mattilsynet stilte seg positiv til å igangsette prosess med å endre

mengdebegrensningen som pr. i dag er på 10 rein. NRL mener det er viktig å legge til rette for økt privatslakt, og viser til at EØS-regelverket sikrer tradisjonell slakting og omsetning av reinkjøtt i småskala. Formålet er først og fremst å muliggjøre fortsatt bruk av tradisjonelle metoder i produksjon og distribusjon av mat og imøtekomme behovene fra næringsmiddeloperatører som er små eller holder til i avsidesliggende områder. NRL mener en slik tilrettelegging vil bidra til at slaktekravene oppfylles og at man på denne måten avhjelper en presset slaktesituasjon. Dette vil også i større grad ivareta den familiebaserte reindriften.

Når det gjelder markedssituasjonen, så har denne hatt en positiv utvikling siste året. Utfordringen framover vil være å opprettholde en stabil og langsiktig markedssituasjon som forankres i hele verdikjeden. Reineierne må fokusere på kvalitet og de som ønsker det, må kunne være sikret leveranser til slakteriene.

Markedsutvalget for reinkjøtt har fremmet innspill til avtaleforhandlingene. Deres innspill vil inngå som vedlegg til NRL's krav til ny reindriftsavtale.

3.3 Sikre gode rammevilkår for reindriftsungdommen

Som det ble påpekt innledningsvis, har reindriften behov for ung og kompetent arbeidskraft. NRL er opptatt av at ungdom stimuleres til å velge reindrift som yrke, både for å styrke næringens kulturelle kontinuitet, ivaretagelse av reindriften kompetanse og framtid.

For at reindriften i fremtiden skal kunne ha gode utviklingsvilkår, må det legges til rette for at ungdom satser på reindrift. Reindriftsloven åpner opp muligheten for å etablere en sideordnet rekrutteringsandel. Denne muligheten er lite brukt. Denne ordningen må følges opp med konkrete virkemiddelordninger som er direkte rettet mot rekrutteringsandelen. NRL vi derfor foreslå at det opprettes en ordning med driftstøtte til sideordnet rekrutteringsandel.

NRL er også opptatt av reindriftsungdommer under utdanning får stipend, og at det legges til rette for flere lærlingeplasser i reindriften. Stipendordning må gjelde både for ungdommer i videregående skole og høgskoleutdanning. NRL ønsker at avtalepartene drøfter hvordan man kan få på plass stipendordninger som stimulerer

reindrifts ungdom til å ta utdanning og hvordan man kan gi tilbud til flere lærlingeplasser i reindriften.

3.4 Syke- og avløserordning

Reindrift og landbruksnæringen er i skattemessig sammenheng betraktet som primærnæringer med samme skattesatser. Begge næringene er underlagt landbruksdirektoratet etter sammenslåingen 01.07.2014, og landbruksfradraget og reindriftsfradraget er fastsatt til samme størrelse. NRL mener derfor det ikke er noen saklig grunn til å ha ulike bestemmelser om avløsning ved sykdom og avløsning ved ferie og fritid. Dette må innarbeides under velferdsordninger i reindriftsavtalen på lik linje med jordbruksavtalen.

Per i dag er tilskudd til sykdom blant reineiere fastsatt i Forskrift om tilskudd til reinbeitedistrikt og tamreinlag hvor det i formålsparagrafen §1 heter:

”Tilskudd til reinbeitedistrikt og tamreinlag skal bidra til å gi disse økt medansvar for utvikling av reindriften i bærekraftig retning, balanse mellom reintall og beiter, sikring av arealer og økt lønnsomhet samt for kriseberedskap. Tilskuddet skal videre gi grunnlag for avløsningsordninger ved sykdom og svangerskap ut over folketrygdens generelle ordninger.”

En stor del av reinbeitedistriktene i Norge er forholdsvis små. Dette gjør distriktene lite i stand til å yte tilskudd ved sykdom. Små distrikter er særlig sårbare ved sykdom ved at arbeidskraften og kapasiteten i distriktet svekkes. Uten tilskuddsordninger ved sykdom/dødsfall vil dette være en stor økonomisk belastning for de familier som rammes. Selv om det er mulig å tegne en ekstra forsikring gjennom NAV for å få sykepenger fra første dag, er denne ordningen så kostbar at svært få innenfor reindriftsnæringa har sett seg i stand til å benytte en slik løsning.

NRL mener det bør etableres like gode sykkelønnsordninger i reindriften som for jordbruket. Ved sykdom har bøndene rett til å få utbetalt et beløp 7 dager i uka, som skal dekke lønnsutgifter til avløser/landbruksvikar. Størrelsen på beløpet avhenger av produksjonen, og gjelder fra første sykedag. Det må igangsettes et arbeid hvor målet er å få på plass ordninger som er bedre tilpasset reindriften. NRL vil foreslå at

det settes ned et utvalg som skal komme med et forslag til hvordan en tilsvarende ordning kan tilpasses for reindriftsutøvere. Utvalget skal også utrede muligheten til å etablere ferieordninger.

3.5 Rovviltsituasjonen

NRL vil i denne sammenheng vise til Regjeringens politiske plattform hvor det blant annet heter at *«Regjeringen vil sikre levedyktige bestander av de store rovviltartene i henhold til rovviltforliket, og søke å redusere rovviltbestanden, slik at målet om reduksjon av taps- og konfliktnivået blir en realitet, og dermed skape bedre rammevilkår for forutsigbar reindrift»*.

Dagens rovviltforvaltning baserer seg på Stortingsmelding nr.15 (2003-2004), hvor anbefalingene var at landet skulle deles inn i nye og større forvaltningsregioner uavhengig av fylkes- og kommunegrenser. For å sikre at det nasjonale ansvaret for levedyktige bestander av rovviltartene blir ivaretatt har regjeringen fastsatt minimumstall for årlige ynglinger av hver art i den enkelte region.

Virkeligheten innenfor mange reinbeitedistrikter er en kritisk rovviltsituasjon, som fører til store tap med påfølgende reduserte inntekter. For at reindriften skal få akseptable inntekter gjennom produksjon, må tapsnivået reduseres betydelig. Rovvilttap har store konsekvenser på den enkelte siidaandelens lønnsomhet og mulighet for å oppnå optimal produksjon av flokken.

NRL mener følgende tiltak må følges opp i rovviltpolitikken:

- Byrdefordelingen mellom de samiske reinbeiteområdene og landet for øvrig må bli mer lik når det gjelder bjørn, jerv, gaupe, bjørn og ørn.
- Rovviltfrie kalvingsområder.
- Samordning av rovviltpolitikken mellom LMD og KLD.
- SNO pålegges å prioritere folk fra reindriftsnæringen ved nyansettelse av rovviltkontakter.

- Nulltoleranse for ulv i reinbeiteområder, herunder også individer som regnes som genetisk viktige.

NRL er kjent med at regjeringen har startet arbeidet med ny erstatningsordning for tamrein som blir drept av rovdyr og at regjeringen legger opp til å oppnå et bredest mulig forlik om forvaltningen av ulv. NRL ber om å bli orientert om dette arbeidet og imøteser invitasjon til konsultasjoner om dette.

3.6 Reinpåkørsel på jernbane

NRL er bekymret for at situasjonen med reinpåkørsler langs jernbanestrekninger som går gjennom reinbeitedistrikter ikke har bedret seg. NRL står ved sitt tidligere krav om bygging av flere gjerder langs jernbanen, og ber om at departementet medvirker til at NRL får et møte med samferdselsdepartementet om saken.

3.7 Inntektsheving og andre tiltak

NRL forventer at reindriftsnæringen får en inntektsvekst som er på linje med andre, sammenlignbare grupper i 2016, samtidig som inntektsgapet mellom reindriftsnæringen og andre grupper utlignes.

NRL registrerer at økonomisk utvalg har beregnet at vederlag for arbeid og egenkapital skal øke med 15,2 mill. fra 2014 i budsjettet for 2015, men dette er langt fra nok til å utligne den store forskjellen mellom reindriften og sammenlignbare grupper. I denne sammenhengen må man også huske at det var en markert nedgang for reindriften i 2014 sammenlignet med 2013.

NRL ser med bekymring på kostnadsutviklingen innen reindriften og mener at avtalepartene må drøfte hvordan man kan finne svar på hva som ligger bak den kostnadsøkningen man har sett de siste årene.

3.8 Avgifter

I Regjeringens politiske plattform står det at regjeringen vil behandle bønder og reieiere likt når det gjelder avgifter på driftsmidler. NRL krever derfor at reindriftsutøvernes driftsmidler, som snøscooter og ATV, behandles som fullverdige driftsmidler og avgiftsbelastes deretter.

NRL stiller krav om at reindriftnæringens driftsbygninger og –anlegg likebehandles med landbrukets driftsbygninger og anlegg når det gjelder eiendomsbeskatning, jfr. *Lov om eigedomsskatt til kommunane [eigedomsskattelova] § 5 bokstav h*). NRL ber om at det gjennomføres en lovendring, enten ved en tilføyelse i § 5 h), eller at reindrift inngår som en ny bokstav l).

4. TILTAK FOR Å SIKRE REINDRIFTEN SOM EN KULTURELT BÆREKRAFTIG NÆRING

Reindriften som urfolksnæring er det viktigste materielle grunnlaget for samisk kultur. Grovt sett kan man si at den kulturelle bærekraften er avhengig av at reindriften har et land og at dette kan gi et økonomisk utbytte til livsopphold. Den kulturelle bærekraften avhenger også av tilknytning til lokale samiske tradisjoner, respekt for, og verdsetting av reindriftsamenes tradisjonelle kunnskaper og problemløsningsstrategier, ivaretagelse av báikedoallu og siidadoallu², respekt for reindriftnæringens problemløsningsstrategier samt opprettholdelse av reindriften i et omfang som gir grunnlag for levende samiske lokalsamfunn.

NRL mener ordninger som knytter seg mot báikedoallu er særlig viktig for å ivareta og styrke den familiebaserte reindriften. I denne sammenheng vil NRL vise til Regjeringsplattformen hvor det fremheves at : *«Familiene er våre sterkeste sosiale fellesskap, og er viktige tradisjons- og kulturbærere. Regjeringen ønsker å styrke familiens stilling i det norske samfunnet. Familien skaper og sikrer en trygg ramme om barns oppvekst, uansett hvilken form den enkelte familie måtte ha. Menneskets egenverdi og selvspekt står sentralt i regjeringens familiepolitikk»*.

NRL er enig i denne beskrivelsen, og viser til at det kulturelle bærekraftmålet ikke bare omfatter de tradisjonelle aspektene ved reindriften som en samisk næring, men at dette også omfatter helse, sosiale og politiske rettigheter, likeverd og rettferdig fordeling.

² Siidadoallu er kunnskaper tilegnet gjennom det praktiske arbeidet med reinflokken, herunder kalvemerking, slakting, gjeting m.m

4.1 Sikring av reindriftens familiestrukturer i reindriften

NRL viser til fjorårets avtale hvor man ble enig om å nedsette et utvalg om styrking av siidaandelsleders stilling. Rapporten fra dette arbeidet viser at avtalepartene på grunn av feilaktige og mangelfulle registreringer har dannet seg et bilde av at omfanget av reineiere utenfor nær familiekrets har vært større enn det som faktisk er tilfelle. NRL forutsetter dermed at det ikke er grunnlag for å fortsette diskusjonen om ytterligere innskrenkning av hvem sin rein som er tilskuddsberettiget i avtalesammenheng.

4.2 Generasjonsovergangsordninger

NRL er opptatt av å få på plass gode generasjonsovergangsordninger. Dette vil legge til rette for at ungdom kommer tidligere inn i driften, og at de i en overgangsfase får dra nytte av eldres kunnskaper som de trenger for å bli en selvstendig reindriftsutøver. Dette vil også stimulere til at eldre på et tidligere stadium overfører sin drift til den yngre generasjon.

I denne sammenheng må det vises det til Meld. ST. nr. 9 (2011-2012) "Om Landbruks- og matmeldingen", hvor det som innledning på kapittel 11 *Rekruttering, kunnskap og innovasjon* gis uttrykk for at: «God rekruttering, et høyt kunnskapsnivå og videreutvikling av kunnskapssystemene er av avgjørende betydning for at landbruks- og matsektoren skal nå de landbrukspolitiske målene. Gode kunnskapssystemer er nødvendige for å fremme konkurranseevne i alle landbrukets verdikjeder og for å sikre en framtidsrettet næring der bærekraftig produksjon og alternativ utnyttelse av biologisk materiale står sentralt».

Denne beskrivelsen er også overførbart til reindriften. NRL har gjennom flere år hatt fokus på generasjonsovergangsordninger i reindriften, og vil fortsatt jobbe for dette. NRL vil understreke betydningen av å få på plass økonomiske ordninger ved overdragelse og overtakelse av siidaandel, samt ved opprettelse av sideordnet rekrutteringsandel som er omtalt i punkt 3.3.

NRL forutsetter også at nye siidaandeler har rett til etableringstilskudd i likhet med de som får overdratt en siidaandel, såfremt andelshaver oppfyller de øvrige vilkår for etableringstilskudd. Denne ordningen må ses i sammenheng med

tidligpensjonsordningen, hvor målet må være å sikre det økonomiske grunnlaget både for den som skal trappe ned og den som skal bygge opp sin reindrift. Dette skal sikre kunnskapsflyt og videreformidling/ivaretagelse av tradisjonell reindriftskunnskap for fremtidige generasjoner.

4.3 Styrking av den familiebaserte reindriften, herunder kvinners rolle

Kvinnens deltakelse i samisk reindrift må ses i et perspektiv hvor kvinner skal ha de samme muligheter som menn til å gå inn i næringen på egne premisser, både økonomisk, sosialt og politisk. NRL er opptatt av at kvinner skal gis muligheter til å delta i den praktiske delen av reindriften, men også i forhold til fordelingen av de økonomiske virkemidlene, tilpasning av skatteregler, synliggjøring av selvstendig inntektsgrunnlag m.m.

NRL har også som mål å rekruttere flere kvinner til reindriftnæringen. En kjønnsbalansert reindrift vil være en viktig forutsetning for å oppnå de politiske målsetningene om en framtidsrettet og bærekraftig reindrift. I dette ligger det også at økonomiske virkemidler må bidra til at kvinner kan skaffe seg et selvstendig inntektsgrunnlag i reindriftnæringen.

Velferdsordninger vil ha en stor betydning i forhold til å rekruttere og beholde kvinner i reindriften. Disse må styrkes betraktelig.

NRL vil også vise til betydningen av feltbarnehager. Denne ordningen ble avskaffet med begrunnelse om at Sametinget bevilget midler til slike formål. Dette er ikke tilfelle. Reinbeitedistrikter som har forsøkt å søke på midler til arrangering av feltbarnehage i forbindelse med reinslakting og merking har fått avslag. NRL ønsker at det kan bevilges midler til dette tiltaket over RUF.

NRL har en oppfatning om at mange reindriftskvinner ikke er kjent med hvilke ordninger som gjelder for dem. Under fjorårets avtale ble dette drøftet, og det ble enighet om å utarbeide et informasjonshefte som opplyser om hvilke muligheter som ligger i reindriftsavtalen. Dette arbeidet er ikke slutført. NRL ber om en redegjørelse for om hvorfor dette arbeidet ikke er gjort.

Avtalepartene bør også drøfte ordninger som sikrer at kvinnens tradisjonskunnskaper føres videre, jfr. omtale under punkt 1.2.

4.4 Forskning og utvikling

NRL viser til at det er gjennomført betydelig forskning innenfor reindrifsfeltet, og mener det er viktig at dette arbeidet kommer reindriften til nytte. NRL mener derfor det bør opprettes en kunnskapsbase for den forskning som er finansiert over RUF. Reindriftsforvaltningen må ta initiativ til å samle, strukturere og tilgjengeliggjøre dette forskningsmaterialet for reindriftsutøverne.

4.5 Lærings- og omsorgsbaserte tjenester i reindriften

NRL avventer rapport fra arbeidsgruppen.

5. FORVENTNINGER TIL FORHANDLINGSRESULTATET

Reindriften skal sikres en positiv økonomisk inntektsutvikling i avtaleperioden, med gode virkemiddelordninger, tiltak av generell karakter samt at Reindriften Utviklingsfond reelt sett bidrar til en lønnsom reindrift. I kravet ønsker vi å prioritere følgende:

- bedre sikring av reinbeitearealene
- økning av inntekter til reindriftnæringen
- sikre stabile og forutsigbare markedsordninger
- bedre rammevilkårene for reinbeitedistriktene
- sikre finansiering til «Protect Sápmi» som er en felles norsk-svensk kunnskapsstiftelse for ivaretagelse av samiske rettighetshaveres arealinteresser og land- og ressursrettigheter.

NRL mener at en tilstrekkelig inntektsutvikling og målrettet bruk av virkemidlene er nødvendig for å nå de overordnede målene om en bærekraftig reindrift i alle deler av landet, noe det er en bred politisk oppslutning om. Avtalepartene har hatt

oppmerksomhet omkring disse spørsmålene de siste årene. Utviklingen i reindriften viser at det er behov for å forsterke tiltakene.

NRL mener det bør utvikles rutiner som innebærer minst mulig byråkrati. Dette gjelder særlig detaljreguleringer, rapporteringer og oppfølging av ulike forskrifter som reindriften opplever som en belastende faktor i reindriftshverdagen.

Avtalepartene bør nedsette et utvalg for å på dette.

6. NRLS KRAV TIL ØKONOMISKE TILTAK

6.1 Økonomisk ramme

NRL forventer at reindriftsnæringen får en inntektsvekst på lik linje med andre, sammenlignbare grupper i 2016/2017, samtidig som inntektsgapet mellom reindriftsnæringen og andre grupper utlignes vesentlig.

Om man ser på vederlag for arbeid og kapital per årsverk i totalregnskapet for 2014 ligger alle reinbeiteområder med unntak av ett område godt under tallene fra 2011. Vederlag for arbeid og kapital pr siidaandel i 2014, er også på sitt laveste for perioden 2011 - 2014. Sammenlignet med 2011 er den totale reduksjonen på om lag 58%.

Økonomisk utvalg har i budsjett 2015 beregnet vederlag for arbeid og kapital pr. årsverk til kr. 62 653 og pr.siidaandel til kr. 104 174. Dette tilsvarer en økning på om lag 11%. En økning på 11% kan tilsynelatende virke å være bra, men sett i forhold til avstanden til sammenlignbare grupper er dette for lavt til å utligne de store forskjeller som er der i dag.

NRL ser det derfor som nødvendig å be om en økning av avtalerammen for 2016/2017.

Den økonomiske rammen for avtaleåret 2016-2017 kreves satt til 141,65 mill. kroner.

6.2 Utviklings - og investeringstiltak

Det vises til punkt 3.7, hvor vi ber om at det spesielt må ses på kostnadsutviklingen i reindriften.

NRL ser nødvendigheten for å kartlegge eksisterende behov for infrastruktur og investeringstiltak i reindriften slik at avtalepartene kan få bedre innsikt i hvilke behov som finnes og dermed få et bedre grunnlag for bevilgninger som skal avsettes til RUF i reindriftingsforhandlingene. Dette er et arbeid som NRL kan gjøre uavhengig av andre, men for å gi Statens forhandlingsutvalg bedre innblikk i behovet vil NRL foreslå at forhandlingspartene utnevner en arbeidsgruppe som får i mandat å kartlegge behovet for utviklings og investeringstiltak innenfor reindriften.

Reindriftings Utviklingsfond:

I forhold til reindriftings behov for utvikling og som et ledd i å bedre lønnsomheten, krever NRL at bevilgning til RUF økes fra **35,6 mill. kroner til 43,35 mill. kroner.**

NRL vet at det ligger flere store prosjekter på vent. NRL forutsetter at det i RUF fins tilstrekkelig midler til å realisere de ulike prosjektene.

NRL ser behov for å utvikle sin organisasjon til å møte de komplekse utfordringer som følger av samfunnsutviklingens effekter på reindriften. Det er derfor igangsatt en intern prosess for å utvikle og styrke organisasjonen på en slik måte at den kan ivareta interne og eksterne oppgaver på en bedre måte enn hva som er tilfellet i dag. NRL ser behov for å øke kapasiteten og styrke kompetansen i alle ledd, samtidig som det er nødvendig å hente inn ekstern kompetanse i de saker hvor organisasjonen ikke har denne. For å kunne gjennomføre denne prosessen, kreves det økte ressurser.

For at NRL skal kunne ivareta reieneiernes interesser, og samtidig kunne følge opp prosesser som initieres av statlige myndigheter, må organisasjonstilskuddet økes samt at det gis støtte til et prosjekt som går ut på å utvikle NRL til en organisasjon som bedre kan møte de utfordringer reindriften står ovenfor i 2016 og i årene som kommer.

Det første samiske landsmøtet ble avholdt den 6.februar 1917 i Trondheim. Initiativ takerne til dette møtet var i første rekke personer fra reindriften. Sametinget, Sør-Trøndelag fylkeskommune og Trondheim kommune har gått sammen for å markere 100-års jubileet i 2017. Jubileet skal markeres både som en nasjonal feiring og et felles samisk jubileum. NRL ønsker i samarbeid med Tråante 2017 å markere og synliggjøre reindriften utvikling og betydning, samt spre kunnskap om reindriften gjennom seminar og visuell framstilling. I 2017 er også NRL 70 år, og ønsker å markere dette i jubileumsåret. For å gjennomføre dette arbeidet er det nødvendig å ha en egen koordinator.

NRL mener at tilskudd til bygging av gjeterhytter, samt renovering av eksisterende hytter gjeninnføres. Reindriftsutøvere oppholder seg på fjellet store deler av året, og har sin arbeidsplass langt fra vei og telefondekning. Både raske værforandringer og andre forhold nødvendiggjør gjeterhytter som et viktig ledd i HMS.

NRL er kjent med at det knytter seg uklarheter til hva Animalia skal få dekket i forhold til drift av klassifiseringssystemet. Avtalepartene bør se på dette og eventuelt vurdere å dekke Animalias utgifter ved tildelingsbrev.

NRL viser til den orientering vi fikk under fjorårets avtaleforhandlinger angående prammeutvalgets arbeid. NRL kan ikke se å ha mottatt rapport fra utvalget, og vil derfor etterspørre status fra dette arbeidet. I mangel av rapport fra utvalget, har vi på dette tidspunktet ikke grunnlag for å sette av midler til pramming. Det er nødvendig at avtalepartene blir enig om hvor mye som skal avsettes i løpet av forhandlingene.

NRL krever at det over Reindriften Utviklingsfond avsetter midler til følgende tiltak for 2016 - 2017:

- 4,0 mill kroner til organisasjonsutvikling av NRL
- 3,5 mill kroner til Tråante 2017
- 7,0 mill kroner til utviklingsprogrammet
- 1,45 mill kroner til konfliktforebyggende tiltak

- 2,5 mill kroner til fagbrevordningen i reindriften
- 1,0 mill kroner til kunnskapsoverføring mellom kvinner og barn/ungdom innenfor reinbeitedistriktet
- 5,0 mill kroner til markedsutvalgets arbeid
- 1,0 mill. kroner til lærings- og omsorgsbaserte tjenester
- 0,6 mill. kroner til drift av klassifiseringssystem
- 0,3 mill. kroner til reindriftsfaglig medvirkning i regional forvaltning
- 2,0 mill. kroner til bygging og renovering av gjeterhytter
- 15,0 mill. kroner til disposisjon for RUF' styre

For øvrig kan fondets midler nyttes til:

- forskning og veiledning
- transport av rein
- støtte ved omfattende tap av rein i ulykker
- gjeterhytter og øvrige reindriftsanlegg, herunder gjerder og slakteanlegg
- vedlikehold og opprustning av eksisterende anlegg
- refusjon av dokumenterte utgifter, til deltagelse på kurs/etterutdanning og lignende for reindriftsutøvere
- støtte til tiltak for reindriftnæringen som følge av klimaskapte endringer
- sikring av reindriften beiterett, herunder støtte i forbindelse med distriktenes arbeid med sikring av reindriften arealer
- andre praktiske tiltak innenfor reindriften

- gjennomføring av strukturelle tiltak i reindriften
- andre faglige tiltak for å fremme reindriften, herunder veiledning og informasjon, kursvirksomhet, beitegranskning, planlegging
- utvikling av binæringer og til formål av generell kulturell betydning for reindriftssamene
- kompetansegivende kurs/etterutdanning
- tiltak til rekruttering og for å lette generasjonsoverganger
- kursing i bruk av krumkniv
- støtte til feltbarnehager
- støtte til Protect Sapmi

6.3 Generelle vilkår for å få tilskudd

NRL ønsker å signalisere at vi ønsker en gjennomgang av *Generelle vilkår for å få tilskudd* i § 2 og praktiseringen av andre paragrafer på forskriftsmøtet.

NRL vil komme tilbake til hvilke andre paragrafer dette gjelder i forkant av forskriftsmøtet.

7. KOSTNADSSENKEDE OG DIREKTE TILSKUDD

Det kreves **88,7 mill. kroner for avtaleåret 2016 - 2017 til ulike direkte tilskudd.**

7.1 Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag

Det vises til punkt 3.3, hvor NRL ønsker å sikre gode rammevilkår for ungdom. NRL foreslår at det innføres en ordning med driftstilskudd til sideordnet rekrutteringsandel. Målet med ordningen er å sikre rekruttering, skape trygghet for den sideordnede rekrutteringsandelen og stimulere flere til å ta i bruk § 12 i reindriftsloven.

Videre foreslår NRL at de som kommer inn under etableringsordningen, og som kjøper livdyr skal kunne gis forskudd på kommende års etableringstilskudd til

kjøpet. Livdyrkjøpet skal dokumenteres og oversendes anvisningsmyndighet. Denne ordningen skal også gjelde ved etablering av nye siidaandeler.

7.2 Distriktstilskudd

Reinbeitedistriktenes saksmengde øker i takt med et velstandssamfunn i utvikling, økt industrialisering og økte inngrep m.m. Dette har medført at ressursbruken i forhold til arealvern innad i distriktene har økt tilsvarende, noe som igjen fremtvinger en styrking av administrasjonen i reinbeitedistriktene. Distriktene bruker betydelige ressurser til saksbehandling i de enkelte reinbeitedistriktene, og det er stor mangel på formell kompetanser innen administrasjon, økonomi behandling, organisasjonskunnskap og jus.

Distriktstilskuddet skal bidra til å gi distriktene og tamreinlagene økonomisk grunnlag for å ivareta sitt ansvar og sine oppgaver med utvikling av reindriften i en bærekraftig retning. Gjennom lover, forskrifter og regler er distriktet pålagt oppgaver som igjen medfører store kostnader. Distriktene må følge opp arealplaner, kommuneplaner, utarbeide uttalelser til ulike inngrep samt at det er store utgifter til regnskap og revisjon.

NRL vil understreke at gode saksframstillinger fra distriktene gir beslutningstakere et godt grunnlag å fatte sine vedtak på. Erfaringer med omorganiseringen av reindriftsforvaltningen har medført et økt trykk på saksbehandlinga i reinbeitedistriktene, og er en utvikling som ser ut til å fortsette.

Konsekvensene av at distriktene ikke har tilstrekkelig kapasitet til å redegjøre for saker, er at reinbeiteland omdisponeres til andre formål. Beitearealer blir fragmentert, og årstidsbeitene blir stadig mer utilgjengelig. I sum innebærer dette i realiteten en gradvis nedbygging av næringen.

Utviklingen krever at distriktene gis et løft gjennom en økning av distriktstilskuddet. NRL mener denne utviklingen er et statlig ansvar, og NRL ønsker derfor å drøfte muligheten for å få innført en tilsvarende ordning som man har i Troms og Nord-Trøndelag for alle distrikter og avklare hvordan dette kan finansieres slik at det blir en permanent ordning.

Grunnsatsen økes til kr. 60.000,-. Satsen for fellesbeiteområdene i Vest-Finnmark (30 a,b og c) økes til kr. 200.000,-. Satsen for Femund økes til kr. 50.000,-. Satsen til administrasjon for fellesbeitene i Karasjok økes til kr. 200.000,-.

Det avsettes 12,2 millioner til ordningen med distriktstilskudd.

7.3 Produksjonspremie

NRL ber om at det innføres en økning av produksjonstilskuddet for de med færre enn 250 rein i vårflokk til 47 %. For de med flere enn 250 rein beholdes produksjonstilskuddet uendret.

Det utbetales ikke produksjonspremie for avgiftspliktig inntekt som overstiger kr. 1,5 mill. kroner pr. tamreinlag.

Det avsettes 40,0 mill kroner til ordningene med produksjonspremie.

7.4 Kalveslaktetilskudd

Ordningen videreføres. Satsen endres til kr. 450 for de med flere enn 250 rein. Reineiere med 250 eller færre rein, får et kalvetilskudd på kr. 500,-.

Det avsettes 20 mill kroner til ordningen med kalveslaktetilskudd.

7.5 Ektefelle – samboertillegg

NRL mener ektefellestilskuddet må økes og ordningen spisses for å nå en bedre måloppnåelse av tilskuddet. NRL foreslår at tilskuddet kun utbetales til de siidaandeler hvor begge partnere står som siidaandelsinnehavere.. Dette for å støtte opp under den familiebaserte reindriften. Inntektsgrensen fjernes, og ektefelle-/samboertillegget videreføres og økes til kr. 45.000,-

Det avsettes 6,5 mill kroner til ordningen.

7.6 Driftstilskudd til sideordnet rekrutteringsandel

Det innføres driftstilskudd til de som har inngått eller inngår avtale om sideordnet rekrutteringsandel. Tilskuddet er på kr. 60 000,-.

Det avsettes 3,0 mill til ordningen.

7.7 Frakttilskudd

NRL støtter arbeidsgruppens forslag om å videreføre frakttilskuddet i nåværende form i påvente av en nærmere analyse av enkelte forhold omkring frakttilskuddet. En analyse og vurdering av denne bør foreligge i god tid før avtaleforhandlingene for 2017-2018 begynner. NRL vil også understreke at det er viktig at regelverket gjøres kjent og at det etableres kontroll med ordningen samt at det foretas de avklaringer som utvalget foreslår. Avtaleparten må avklare hvem som skal være ansvarlig for at nærmere analyse av ordningen blir foretatt.

Totalt til ordningen avsettes 3,0 mill.kr

7.8 Velferdsordninger (medlemsavgift til Folketrygden)

Ordningen med tidligpensjon videreføres og gjøres også gjeldene for tamreinlagene.

Øvrige ordninger videreføres.

Det avsettes 2,6 mill. kr til ordningen

7.9 Organisasjonstilskudd

NRL viser til at organisasjonstilskuddet har stått uendret i over 10 år.

NRL vil påpeke at avgifter og generell prisstigning har medført forholdsvis stor økning av bl.a. reise- og oppholdskostnader i forbindelse med diverse møter med myndighetene. Disse utgiftene vil bli forhøyet på grunn av flyseteavgiften som er nylig innført.

Organisasjonstilskuddet økes til 7,0 mill. kroner

Øvrige ordninger som ikke er nevnt spesielt, forutsettes videreført med samme sats som i inneværende avtale.

8. SAKER UTENFOR REINDRIFTSAVTALENS ØKONOMISKE RAMMER

8.1 Endring av reindriftsloven

NRL viser til at Landbruksdepartementet har sendt på høring forslag til endring i reindriftsloven § 60, og forslag til forskrift. NRL kan ikke akseptere at det foretas

enkeltvis endringer, men hvor det må foretas en helhetlig gjennomgang av reindrifftslovgivningen. SRU IIs forslag om endringer av erstatningsreglene må imidlertid iverksettes umiddelbart, jfr. tidligere anmodninger. Se også omtale under punkt 8.2.

Ved en lovrevisjon er det viktig at endringene sikrer den samiske reindriffts-næringen og -kulturen, og hvor følgende elementer må undergis en grundig vurdering:

- Reindrifftsrettens innhold
- De internrettslige forhold i reindrifften
- Forholdet mellom reindrifften og andre interesser
- Vern og sikring av reindrifftens arealer
- Sikring og styrking av reindrifftsrettighetene som er stadfestet i intern norsk rett og folkeretten
- Samiske sedvaner og rettsoppfatninger

NRL viser til at det nye forvaltningsregimet skal evalueres i løpet av 2017, og ber om en orientering om hvordan dette arbeidet vil bli gjennomført.

8.2 SRU II

NRL har gjentatte ganger etterlyst oppfølgingen av forslagene fra Samerettsutvalget II om *Den nye sameretten*. NRL registrerer også at flere organisasjoner og Sametinget har gjort det samme uten at noe skjer. NRL vil på ny etterlyse fremdrift i saken.

NRL viser til at reindrifftsamenes erstatningsansvar ved skader forvoldt av rein er basert på et objektivt solidarisk ansvar uten hensyn til skyld innenfor reinbeitedistriktene. Det objektive ansvaret gjelder alle typer skader og uansett hvilke interesser som rammes, og har strengere kriterier for skade enn jordbrukernes ansvar ved skade forvoldt av bufe.

Bortsett fra avskåren avling plassert i utmark åpner ikke loven for unntak fra det objektive erstatningsansvaret uten skyld på grunn av manglende inngjerding fra grunneiers side. Grunneieren kan etter intern rett ikke pålegges å gjerde inn sin

innmark, og reieneieren har heller ikke rett til selv å sette opp gjerde for å beskytte seg mot tyngende erstatningsansvar.

For distrikter som ligger innenfor områder med store oppdyrkede arealer, kulturbeite, eller skogplantingsområder vil dette kunne føre til at reindriften knekkes økonomisk. NRL finner det påkrevet med en snarlig endring av erstatningsreglene, da disse framstår som diskriminerende sammenlignet med det ansvar som følger av de alminnelige erstatningsregler i Norge. NRL vil utfordre regjeringen på om de bekvem med en slik erstatningsordning? Hvis ikke, vil NRL ha en forsikring om at regjeringen så snart som mulig fremmer forslag til endringer erstatningsreglene i reindriftsloven.

8.3 Fastsettelse av rettighetsgrenser innenfor vinterbeiteområdene i Finnmark

NRL mener at en stabil reintallssituasjon i stor grad vil avhenge av at rettighetsforholdene innenfor vinterbeitene i Vest-Finnmark blir avklart der det ikke er enighet om dette. NRL er av den oppfatning at dette er noe som må forsøkes løst internt i reindriften, men at det noen steder må en rettslig avklaring til for å stadfeste rettigheter og bruk mellom siidaer. I noen områder vil det være nødvendig med en dokumentasjon av den bruk som har foregått om en eventuell rettsinstans eller meklingsperson skal kunne gjøre en god jobb. Den økonomiske situasjonen for de fleste som er berørt av dette gjør at de ikke har mulighet til å engasjere noen til å gjøre dette dokumentasjonsarbeidet. NRL ønsker å drøfte hvordan staten kan medvirke til at dette arbeidet kommer i gang.

8.4 Absolutte kriterier for fastsetting av reintall for distrikt og siida.

NRL konstaterer at fastsetting av høyeste reintall for distrikter/siida har skapt støy og uro internt i reindriften. Det påstås at prosessen var uryddig og at det ikke var lik behandling mellom de forskjellige distrikt/siidaer, selv om NRL mente at det forelå en avtale om hvilke kriterier som skulle legges til grunn ved fastsetting av høyeste reintall.

Reindriftsloven åpner for at det er mulighet til å søke om nytt reintall om et distrikt ønsker det, eller at man krever at høyeste reintall fastsettes for et årstidsbeite.

NRL er kjent med at flere distrikt/siidaer vurderer å søke om nytt reintall.

Med utgangspunkt i erfaringer vedrørende prosessen med fastsetting av høyeste reintall for distrikt/siida vil NRL kreve at avtalepartene blir enig om absolutte kriterier for fastsetting av reintall som skal gjelde ved eventuelle søknader om fastsetting av nytt reintall. Disse absolutte kriterier skal bygge på rapporten «Kriterier/indikatorer på økologisk bærekraftig reintall» fra juni 2008, utarbeidet av arbeidsgruppe opprettet av Landbruks- og matdepartementet. Det avtalepartene blir enige om skal verken reindrifststyret eller departementet kunne fravike.

8.5 Reinpåkjørslar på jernbane

Det må sikres finansiering til bygging av gjerder langs jernbanelinjer for å unngå de store dyretragediene som har funnet sted over flere år. NRL er kjent med at det foreligger en rapport som har sett på hva som kan gjøres og som vurderer hvilke tiltak som har effekt. NRL deler ikke tilrådingene i rapporten og er også misfornøyd med hvordan jernbaneverket håndterer situasjonen med uønskede påkjørsler av rein. NRL ønsker et møte med Samferdselsdepartementet for å avklare om Jernbaneverkets politikk på området er i tråd med føringene fra departementet.

8.6 Tollfritak for reinfør

Med bakgrunn i ugunstige klimatiske forhold og i mangel av muligheter til vinterbeite i Sverige er det nødvendig med tilleggsføring av reinflokken i de mest kritiske periodene. Føring medfører ekstra kostnader for næringa. NRL ber derfor om tollfritak på fôr fra EU.

8.7 Pramming

NRL etterlyser rapport fra den sist oppnevnte prammegruppe.

8.8 Slakteavfall

NRL mener slakteavfall fra mobile reinslakterier og mindre slakteanlegg må kunne graves ned slik reglene er for reinslakterier i Sverige. Det er ikke fremlagt dokumentasjon på at nedgraving har negativ miljøpåvirkning, og nedgraving er dessuten mulig gjennom EU-forordning for hjemmeslakting på gårder i avsidesliggende områder.

Reindriftens Utviklingsfond og Reinprogrammet har gitt tilskudd til etablering av reineiereide slakte- og feltanlegg. Krav om at slakteavfall skal deponeres på fast deponeringsanlegg har medført at det ikke lenger blir gitt tillatelser til nedgravning av mindre mengder slakteavfall. Mindre slakteanlegg finner det regningsvarende å opprettholde driften. Denne bestemmelsen har medført store kostnader ved avfallhåndteringen ved mindre slakteanlegg og det ikke lenger var lønnsomt å drive disse.

NRL var med på å igangsette et prosjekt for å kartlegge miljøkonsekvensene ved nedgravning av mindre mengder reinslakteeavfall fra feltslakteeanlegg i Finnmark. Etter at prosjektet ble ferdigstilt, ble det konkludert at slik nedgravning hadde liten eller ingen miljømessige konsekvenser. I brev av 2012 til daværende Klif (Miljødirektoratet) etterlyste NRL presisering av gjeldende regelverket ved håndtering av slakteavfall fra mindre feltslakteeanlegg. Klif ga følgende svar til NRL:

«For å kunne håndtere saker om reinslakteeavfall på en best mulig måte i fremtiden, har Klif sendt sluttrapporten "Håndtering av slakteavfall fra feltslakterier for rein" ut på høring til Fylkesmannen i Finnmark, Troms og Nordland, Mattilsynet og Reindrifftsforvaltningen. Basert på rapporten som er gitt ut og høringsinnspillene vil Klif komme med en konklusjon om videre håndtering av reinslakteeavfall om ikke så alt for lang tid.»

NRL fikk i etterkant høre at småskalaslakterier som hadde søkt om dispensasjon til nedgravning av slakteavfall, fikk søknaden i retur med den begrunnelse at fylkesmannen ikke lenger hadde adgang til å gi slik dispensasjon. Eventuelle henvendelser i denne sammenhengen måtte rettes til Klif/Miljødirektoratet. I 2013 ba NRL derfor om møte med Klif / miljødirektoratet for å drøfte avfallshåndtering. Møtet ble avholdt februar 2013. Klif/miljødirektoratet kunne imidlertid ikke gi konkret svar til NRL, da Miljøverndepartementet ennå ikke hadde ferdigbehandlet klagesak om avslag ved nedgravning av slakteavfall fra et mindre slakteri. De lovet imidlertid å innkalle representanter fra reineiereide småskala

slakterier til møte for å drøfte avfallsproblematikken våren 2013. Så vidt NRL kjenner til, er dette møtet ikke avholdt.

NRL mener at det haster å finne løsning på avfallshåndtering som gir levelige vilkår for småskalaslakteanlegg og vi vil derfor drøfte hvordan avtalepartene kan bidra til dette.

8.9 Kunnskapsgrunnlag ved inngrep i reinbeiteområder

NRL er svært bekymret over at beslutningsorganer har begynt å legge til grunn "ny" og etter vår mening feil kunnskapsstatus ved vurdering av effekter ved tiltak i reinbeiteområdene.

Dette har ført til at det nærmest er fritt frem for å etablere strukturer og virksomhet i sårbare reinbeiteområder selv om reindriftsutøverne kan belegge sine argumenter med annen kunnskapsstatus for at tiltakene vil ha negativ effekter for deres reindrift.

Denne situasjonen kan ikke reindriften leve med.

NRL mener at avtaleparten bør drøfte denne situasjonen under årets forhandlinger og forsøke å bidra til at riktig kunnskapsstatus legges til grunn når eventuelle inngrep i reinbeiteområdene omsøkes. NRL vil også be avtaleparten bidra til at NRL får et møte med NVE om saken.

8.10 Reintallstilpasning

Reindriftsstyret vedtok 26.02.2013 at alle siidaandeler, som har fått fastsatt reduksjon av reintall blir evaluert etter 2 år, slik at eventuelle uheldige utslag blir vurdert.

Videre vedtok Reindriftsstyret at det vil ta initiativ overfor andre statlige myndigheter for å få etablere ordninger/tiltak for de som eventuelt må ut av næringen. NRL forventer at den vedtatte evalueringen gjennomføres snarest av en uhildet tredjepart.

Videre vises det til rapporten «Tilpasning av reintallet - konsekvenser og tiltak», som ble ferdigstilt i november 2012 av en arbeidsgruppe opprettet i h.t. Reindriftsavtalen for 2012-2013.

Rapporten skisserer mulige tiltak, hvor det bl.a. heter:

- Det finnes virkemidler som kan benyttes i forhold til de som vurderer eller velger å gå ut av næringen, eller for de som har behov for å øke sine inntekter utenfor reindriften.
- Virkemiddelapparatet må imidlertid aktiviseres og tilpasses denne gruppen, for eksempel i form av tilbud om opplæring/kurs. Tiltak med karrieresentre – realkompetansevurdering – karriereveiledning kan være et effektivt tiltak.
- Det bør inngås et nærmere samarbeid mellom virkemiddelaktørene om opplæringstiltak, etablereropplæring og tilpassede kurs. Gruppen anbefaler at NAV Finnmark tar initiativ til et samarbeid mellom de ulike aktørene.
- Ordningen med førtidspensjonering bør vurderes og eventuelt endres/bedres. Vurdering (av) denne ordningen må foretas av avtalepartene i reindriftsforhandlingene.
- Det finnes i dag ingen avviklingsordninger som kan nyttes for å gi incentiver til å få personer til å gå ut av næringen. Dersom næringen ikke tilpasser seg slik at man får en reindrift som gir økonomisk bærekraft og muligheter til å være fulltidssysselsatt, må andre tiltak vurderes dersom man ønsker å endre strukturen i næringen. Dette kan både være økonomiske eller lovbaserte ordninger som gir incentiver til å få redusert antall personer i næringen.,
- Dersom avtalepartene vil vurdere egne avviklingsordninger, er det nødvendig med et grundig arbeid der mange sider blir vurdert. Dette gjelder ikke minst for hvordan en slik ordning skal kunne fungere når næringen gjennom 2007-loven har fått ansvar for å opprette nye siidaandeler.

NRL ber om en orientering om hva som er gjort for å følge opp arbeidsgruppens forslag til hvordan følge opp reindriftsutøvere som blir rammet av reintallstilpasningen.

8.11 Eiendomsskatt for infrastruktur og eiendom i reindriften

Kommuner innenfor reindriftsområdet er i ferd med å etablere en praksis hvor næringshytter, eiendommer og næringsanlegg som reingjerder blir undergitt eiendomsbeskatning. Det er sågar blitt krevd eiendomsskatt for reindriftsanlegg, som reingjerder. Landbruket er fritatt for eiendomsskatt. Det fremkommer i «lov om eiendomsskatt til kommunene (eiendomsskatteloven)» § 5.

Dette må også gjelde for reindriftnæringsanlegg.

Hovedavtale for reindriften § 2 gir partene mulighet å føre forhandlinger om (sitat); «faglige, sosiale, organisasjonsmessige og andre spørsmål av betydning for en utvikling av næringen mot de mål som er fastsatt for reindriftpolitikken».

På dette grunnlag ber NRL Landbruksdepartementet medvirke til å tydeliggjøre i loven, eller gjennom et eget rundskriv, at reindriften skal ha samme fritak for næringsbygg som landbruket har. Det er viktig å presisere at reindriften skal minimum ha skattemessige like rammer som landbruket.

9. SAMLET KRAV TIL REINDRIFTSAVTALE 2016 - 2017

Fordeling av de ulike postene (mill. kroner)

Post	Benevnelser	Reindrifftsavtale	NRL's krav	Differanse
		2015- 2016	2016 - 2017	
51	Reindriftens utviklingsfond	35,6	43,35	7,75
72	Organisasjonstilskudd	6,1	7,0	0,9
75	Direkte tilskudd	68,7	88,7	20
79	Velferdsordninger	2,6	2,6	0
	Sum	113,0	141,65	28,65

Spesifikasjon av post 51: Utviklings- og investeringstiltak (mill.kroner)

Benevnelse	Reindrifftsavtale 2015 – 2016	NRL's krav 2016 – 2017	Differanse
Konfliktforbyggende tiltak	1,45	1,45	0
Utviklingsprogrammet	8,2	7,0	-1,2
Reindrifftsens hverdag	1,0	0	-1,0
Fagbrevordningen	2,0	2,5	0,5
Markedstiltak	3,0	5,0	2,0
Pramming	5,3	0	-5,3
Lærings og omsorgsbaserte tjenester	1,0	1,0	0
Drift av klassifiseringssystem	0,6	0,6	0
Reindriffts faglig medvirkning - Regional Forvaltning	0,5	0,3	-0,2
Støtte til bygging og renovering av gjeterhytter	0	2,0	2,0
Til disposisjon for RUF's styre	13,55	15,0	1,45
Organisasjonsutvikling	0	4,0	4,0
Tråante 2017	0	3,5	3,5
Kunnskapsoverføring mellom kvinner og barn/ ungdom innenfor reinbeitedistriktet	0	1,0	1,0
Sum	35,6	43,35	7,75

Spesifikasjon av post 75: Kostnadssenkende og direkte tilskudd (mill kroner)

Benevnelse	Reindriftsavtale 2015 - 2016	NRL's krav 2016 - 2017	Differanse
Distriktstilskudd	10,3	12,2	1,9
Produksjonspremie	31,3	40,0	8,7
Kalveslaktetilskudd	18,0	20,0	2
Særskilt tilskudd ungdom	1,8	1,8	0
Etableringstilskudd	2,2	2,2	0
Ektefellestilskudd	1,8	6,5	4,7
Frakttilskudd	3,0	3,0	3
Driftstilskudd sideordnet rekrutteringsandel		3,0	
Rapport rein	0,3	0	-0,3
Sum	68,7	88,7	20

Oslo 06. januar 2016

(Sign.)

Ellinor Marita Jåma

Inge Even Danielsen

Per John Anti

